

УДК 371.132:69

**ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ :
ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ В УДХТУ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ПДАБА**

Автор – Лисенко Альона, ст. гр. 3 Філ 52¹

Науковий керівник – Лисенко Галина, к. іст. н., доц. каф. УДІД²

¹alena.lysenko4.12.2002@gmail.com, ²lysenko.halyna@pdaba.edu.ua

¹ Український державний хіміко-технологічний університет

² Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

На початку ХХІ століття трагічний перебіг новітньої історії доводить, що гуманізм має знову стати центральним поняттям міжкультурних та міжнародних відносин, як це було в період Ренесансу. У тісному зв'язку з поняттям гуманізму знаходиться поняття гуманітаризації як процес ствердження гуманістичної системи переконань за допомогою гуманітарних наук. Традиційне співвідношення кількості класичних університетів і технічних закладів вищої освіти в Україні ще з радянських часів було 1:3, що, беззаперечно, ставило підготовку фахівців гуманітарного профілю на другорядне місце, оскільки перевага, як кількісно, так і якісно, надавалася розвитку технічних наук та підготовці інженерно-технічних кадрів.

На думку вітчизняного вченого О. Романовського, одного з розробників концепції формування гуманітарно-технічної еліти України, технічний університет має функціонувати як «гуманітарно-технічний університет, що виховує фахівців, які засвоїли необхідність нових відносин з довкіллям, суспільством, засвоїли загальнокультурні цінності» [1, с. 57]. На нашу думку, тенденція відкриття гуманітарних спеціальностей та започаткування гуманітарних освітніх програм в технічних вишах, що стало поширеним явищем з початку 2000-х років, є беззаперечним свідченням активізації процесу гуманітаризації вищої технічної освіти України. Так, з 2018 року у складі національного технічного університету «Дніпровська політехніка» виокремився Навчально-науковий інститут гуманітарних і соціальних наук, до складу якого входить п'ять кафедр відповідних профілів, які забезпечують підготовку здобувачів за спеціальностями: 011 Освітні, педагогічні науки; 032 Історія та археологія; 033 Філософія; 034 Культурологія; 035 Філологія; 052 Політологія; 081 Право [2].

Український державний хіміко-технологічний університет також демонструє різноплановість напрямів підготовки фахівців за першим,

другим та третім рівнями вищої освіти. З 2021 р. В УДХТУ започатковані і реалізуються освітні програми за спеціальностями: 014 Середня освіта; 015 Професійна освіта; 032 Історія та археологія; 034 Культурологія; 035 Філологія; 053 Психологія; 061 Журналістика [3]. За результатами експертної оцінки МОН України у 2021 р. з наукового напрямку «Суспільні науки» за категорією «В» економічний факультет ДВНЗ УДХТУ зайняв 2-е місце по Україні та 1-е місце у Дніпропетровському регіоні. Відповідно до наказу ректора УДХТУ № 80 від 27 травня 2022 року назву економічного факультету змінено на факультет Економіко-гуманітарних наук та права (ЕГП) з 01.07.2022 року [4].

Окремо хотілося б зупинитися на освітньо-професійній програмі «Англійська мова (переклад включно)», що реалізується в УДХТУ за спеціальністю 035 Філологія. Освітню програму вперше було розроблено у 2019 році на підставі СВО (наказом МОН від 20.06.2019 р., № 869) та затверджено Вченою радою ДВНЗ УДХТУ 31 жовтня 2019 р., протокол № 9. Освітню програму було перезатверджено у 2021 році у зв'язку із новою редакцією «Положення про відкриття, моніторинг, перегляд та закриття освітніх програм в ДВНЗ УДХТУ» (наказ від 09.06.2020 р.).

Варто відзначити позитивну думку здобувачів гуманітарної освіти, які навчаються в Українському державному хіміко-технологічному університеті, зокрема, щодо творчого освітнього середовища у виші, висококваліфікованого штату науково-педагогічних працівників, активного залучення студентів до науково-дослідної роботи. Так, упродовж майже трьох років реалізації ОП «Англійська мова (переклад включно)», студенти мали можливість узяти участь у XVIII міжнародній науково-практичній конференції «Євромови-2020», присвяченій Європейському Дню Мов, що відбулась у національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» (4 грудня 2020 р). У березні 2021 року були організовані зустрічі з тьюторами, до яких активно долучалися студенти вищезазначеної освітньої програми. Участь у Міжнародному конкурсі української мови імені Петра Яцика з нагоди Дня української писемності та мови (9 листопада 2021); участь у конкурсі поетичного перекладу, організований кафедрою перекладу в НТУ «Дніпровська політехніка» (грудень 2021), – це далеко не повний перелік заходів, до яких долучаються студенти УДХТУ з метою формування професійних знань вмінь, навичок та необхідних у подальшій кар'єрі компетентностей. Через обмеження воєнного часу комунікація студентів між собою і з викладачами відбувається головним чином у соціальних мережах, але, незважаючи на об'єктивні складнощі організації навчання в сучасних умовах, студенти УДХТУ відзначають загальну задоволеність процесом здобуття гуманітарної освіти у технічному ЗВО, не шкодуючи про обрану траєкторію професійного зростання.

Серед основних принципів, на яких ґрунтується діяльність Придніпровської державної академії будівництва та архітектури (згідно зі Статутом ПДАБА, затвердженим 25.10.2022 р.) слід виокремити **принцип гуманізації освітнього процесу та гуманітаризації змісту освіти**, «утвердження пріоритетності загальнолюдських духовних цінностей, українського патріотизму, гармонізації стосунків людини і навколишнього середовища, суспільства і природи» [5]. Одним із основних завдань академії Статутом визначено: формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах. Зрозуміло, що досягти поставленого завдання можна лише за умови активізації гуманітарних заходів і започаткування освітніх програм, спрямованих на підготовку фахівців гуманітарного профілю.

У контексті сучасних міжнаціональних геополітичних викликів Україна стала авангардом усього цивілізованого світу, забезпечуючи майбутнім поколінням право жити у вільній демократичній правовій державі. Головною складовою національно-культурного відродження України в повоєнний період стане краєзнавчо-екскурсійна справа, головна мета якої – глибоке пізнання власної історії, багатовікових традицій українського народу, вивчення об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини. Виходячи з вищесказаного, Рішенням Вченої ради ПДАБА від 21.11.2022 р. було започатковано нову ОП «Краєзнавчо-екскурсійна робота» за спеціальністю 032 Історія та археологія. Продовжуючи окреслену тенденцію щодо гуманітаризації вищої технічної освіти України, варто відзначити, що рішенням Вченої ради ПДАБА від 28.02.2023 р. також було започатковано дві освітні програми за спеціальністю 035 Філологія. Проекти нових ОП наразі розміщені на сайті ПДАБА для громадського обговорення [6].

Таким чином, практичний досвід підготовки фахівців гуманітарного профілю в НТУ «Дніпровська політехніка», ДВНЗ УДХТУ та багатьох інших технічних вишах України доводить правильність сформованої на початку 1990-х років гуманістичної особистісно-орієнтованої моделі вітчизняної освіти, яка наразі демонструє високі показники якості, зокрема у складному процесі гуманітаризації вищої технічної освіти України.

Список використаних джерел

1. Романовський О. Г. Психолого-педагогічні основи гуманізації технічної освіти. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. До 125-річчя НТУ «ХПІ» : зб. наук. праць. За ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О. Г. РОМАНОВСЬКОГО. Харків, 2010. С. 51–59.

2. Навчально-науковий інститут гуманітарних і соціальних наук Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». URL: <https://humsocs.nmu.org.ua/ua/>
3. Український державний хіміко-технологічний університет. URL: <https://udhtu.edu.ua/normatyvni-dokumenty-2/osvitni-programy>
4. Факультет економіко-гуманітарних наук та права УДХТУ. URL: <https://udhtu.edu.ua/ftk/ek>
5. Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. URL: <https://pgasa.dp.ua/discussions/>
6. Статут Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. URL: https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2022/12/Statut-PDABA_2022_signed.pdf